

Handläggare
Hillevi Andersson
Telefon: 08-508 25 244

Till
Kommunstyrelsen

Maja Bjarneby
Telefon: 08-508 25 207

Förslag till revidering av Socialstyrelsens allmänna råd om ekonomiskt bistånd

Kontorsutlåtande med hänvisning till kort remisstid

Svar på remiss från kommunstyrelsen dnr. KS 2020/1549

Fredrik Jurdell
socialdirektör

Veronica Carstorp Wolgast
avdelningschef

Sammanfattning

Rätten till ekonomiskt bistånd regleras i socialtjänstlagen (2001:453). Som ett komplement till aktuell lagstiftning och praxis tog Socialstyrelsen 2013 fram allmänna råd med rekommendationer om hur socialnämnderna kan och bör bedöma respektive beräkna ekonomiskt bistånd.

Socialstyrelsen föreslår nu ett antal ändringar med syfte att anpassa dessa råd och rekommendationer utifrån ändringar i lagstiftning såväl som förändringar som har skett i samhället sedan de allmänna råden skrevs. Förvaltningen ställer sig positiv till de förändringar som föreslås.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har till socialnämnden remitterat ett förslag (2020/1549) till revidering av Socialstyrelsens allmänna råd om ekonomiskt bistånd. Övrig remissinstans är stadsledningskontoret. Remissvaret ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast den 29 december 2020.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av avdelningen för stadsövergripande sociala frågor. Med hänvisning till kort remisstid svarar förvaltningen med ett kontorsutlåtande. Svaret anmäls till socialnämnden den 26 januari 2021.

Ärendet

Rätten till ekonomiskt bistånd regleras i socialtjänstlagen (2001:453). Som ett komplement till lagstiftning och praxis har Socialstyrelsen tagit fram rekommendationer om hur socialnämnderna kan och bör bedöma respektive beräkna ekonomiskt bistånd. Socialstyrelsens allmänna råd (SOSFS 2013:1) om ekonomiskt bistånd togs fram 2013 och socialstyrelsen föreslår nu ett antal ändringar med syfte att anpassa rekommendationerna utifrån ändringar i lagstiftning som har skett sedan de allmänna råden skrevs. Rekommendationerna anpassas även så att de följer den samhällsutveckling som har skett. Förändringarna presenteras i korthet nedan.

Försörjningsstöd – skäligen kostnader för poster utanför riksnormen enligt 4 kap. 3 § första stycket 2 socialtjänstlagen

Byte till dyrare bostad

Av de nuvarande allmänna råden framgår att om den som uppstår ekonomiskt bistånd har ett önskemål om att flytta till ett dyrare boende, bör socialnämnden bevilja bistånd under förutsättning att flytten är nödvändig för att den enskilde ska uppnå en skälig levnadsnivå. Det kan till exempel handla om trångboddhet och Socialstyrelsen definierar även begreppet trångboddhet i de nuvarande allmänna råden.

Mot bakgrund av hur den nuvarande bostadssituationen ser ut anser Socialstyrelsen att deras definition av trångboddhet inte längre är relevant. Det är mer rimligt att socialnämnderna gör en helhetsbedömning av individernas situation och inte bara beaktar antal rum när de bedömer om en familj anses vara trångbodd eller inte. Socialstyrelsen föreslår att definitionen av trångboddhet tas bort från de allmänna råden.

Livsföring i övrigt enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen

Glasögon

Sedan de allmänna råden skrevs har lagstiftningen som kan ge individer rätt till bidrag till glasögon och linser förändrats. Förslaget till ändring innebär att det i de allmänna råden tydliggörs att det finns sådan annan lagstiftning som kan ge rätt till bidrag till glasögon och linser samt att individen i första hand ska ansöka om sådana bidrag. Kravet på att den enskilde i första hand ska ansöka om andra bidrag följer av lagstiftningen.

Hemutrustning

Av det nuvarande allmänna rådet framgår att socialnämnden bör ge ekonomiskt bistånd till den hemutrustning som behövs för att ett

hem ska fungera. Man anger också vad som avses med sådan hemutrustning genom att räkna upp bland annat ”radio, tv och dator med internetuppkoppling”. För att anpassa de allmänna råden till hur dagens samhälle ser ut föreslås att denna uppräkningslista stryks och att man istället formulerar om till ”hemelektronik som är nödvändig för att den enskilde ska kunna kommunicera och ta del av information”.

Förslaget innebär vidare att rekommendationen om att socialnämnden vid sin bedömning av behov av dator med internetuppkoppling särskilt bör ta hänsyn till behoven hos skolbarn och skolungdomar stryks, med anledning av bedömningen som Högsta förvaltningsdomstolen har gjort kring att det numera som regel finns ett klart behov för samtliga individer att ha tillgång till internet i hemmet.

Begravning

Socialstyrelsen föreslår att de skrivningar som följer av praxis tas bort för att tydliggöra vad som faktiskt är Socialstyrelsens rekommendationer.

Skulder

Socialstyrelsen förslag handlar här om att rekommendationen om hur socialnämnden ska bedöma skulder vid en ansökan om ekonomiskt bistånd får en annan formulering. Syftet med förslaget är att beskriva innehållet i rekommendationen på ett tydligare sätt.

Behovet kan tillgodoses på annat sätt enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen

Genom arbete

År 2016 trädde en ny bestämmelse i kraft i 4 kap. 1 § socialtjänstlagen. Denna bestämmelse är ett förtydligande av det i lagen redan befintliga kravet på den enskilde att i första hand själv tillgodose sina behov. Eftersom detta numera är reglerat i lag tar Socialstyrelsen bort rekommendationen kring detta.

Genom egna tillgångar – Andra realiserbara tillgångar

Innan rätten till bistånd träder in behöver socialnämnden göra en bedömning om individen har några realiserbara tillgångar. Kapitalvaror som vanligtvis finns i ett hem såsom exempelvis ”TV, DVD, musikanläggning och dator” bör dock i regel inte påverka rätten till bistånd enligt de allmänna råden. Förslaget här innefattar att stryka exemplen på kapitalvaror eftersom dessa ändras över tid.

Genom andra personers inkomster och tillgångar – Bistånd till barn och skolungdomar

I bestämmelsen som återfinns i 5 kap. 11 § socialtjänstlagen, som handlar om socialnämndens ansvar för brottsoffer, har en ändring gjorts från begreppet ”närstående vuxna” till begreppet enbart ”närstående”. Förslaget är att rekommendationen ändras för att stämma överens med ändringen i lagen.

Barns och skolungdomars inkomster enligt 4 kap. 1 a § socialtjänstlagen

Barns och skolungdomars inkomster av arbete

Av 4 kap. 1 a § socialtjänstlagen framgår att vissa av de inkomster som hemmavarande barn och skolungdomar har inte ska beaktas vid bedömningen av rätten till bistånd. Med hemmavarande barn och skolungdomar avses i detta fall barn och skolungdomar som bor i det hushåll för vilket bistånd beräknas för men även t.ex. barn och ungdomar som på grund av gymnasiestudier inackorderats på annan ort. Förslaget här innebär att begreppet ”hemmavarande” läggs till i de allmänna råden.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen instämmer i vad Socialstyrelsen framhåller, där de bedömer att det inte finns några andra alternativ än att göra de ovan presenterade föreslagna ändringarna i SOSFS 2013:1. De rekommendationer som Socialstyrelsen tar fram behöver vara anpassade efter gällande lagstiftning samt även anpassade efter hur samhället ser ut. Detta krävs för att de allmänna råden ska vara relevanta och för att de ska vara möjliga att tillämpa för socialnämnden.

Förvaltningen ställer sig positiv till de förändringar som Socialstyrelsen föreslår. Socialnämndens ansvar och skyldigheter följer redan av lag. Syftet med förändringarna är att anpassa rekommendationerna utifrån aktuell lagstiftning, men också att anpassa rekommendationerna efter samhällsutvecklingen och praxis. Att rekommendationerna görs tydligare samt uppdaterade gör att det blir enklare för socialnämnderna att tillämpa dem, vilket i sin tur bidrar till en ökad rättssäkerhet vid bedömningar av rätten till ekonomiskt bistånd.

I det stora hela bedömer förvaltningen att stadens riktlinjer stämmer väl överens med vad som anges i de nya allmänna råden, men att det finns vissa delar i riktlinjerna som skulle behöva revideras med anledning av de nya allmänna råden, exempelvis förändringen i skrivelserna kring *Byte till dyrare bostad*. Socialstyrelsen föreslår

att definitionen av trångboddhet tas bort från de allmänna råden då det bedöms vara mer rimligt att socialnämnderna gör en helhetsbedömning av individernas situation och inte bara beaktar antal rum när de bedömer om en familj anses vara trångbodd eller inte. Stadens riktlinjer slår fast att vid bedömningen om boendestandarden kan anses vara skälig ska riktmärket ett rum per individ i hushållet vara vägledande. För att stadens riktlinjer ska stämma överens med de allmänna råden ser förvaltningen således behov av att revidera riktlinjerna i denna del.

Med anledning av ändringar i lagstiftningen och i de allmänna råden för ekonomiskt bistånd samt med anledning av den kunskaps- och verksamhetsutveckling som har skett inom området är socialstyrelsens handbok för handläggningen av ekonomiskt bistånd under pågående revidering. Den reviderade handboken kommer att lanseras under våren 2021. Förvaltningen har getts möjlighet att lämna synpunkter och kommentarer till socialstyrelsen på det reviderade materialet. I samband med att den reviderade handboken lanseras ser förvaltningen ett behov av att se över stadens riktlinjer för handläggningen av ekonomiskt bistånd för att säkerställa att de stämmer överens med nya rekommendationer som framgår dels ur de nya allmänna råden och dels den reviderade handboken.

Bilaga

Konsekvensutredning – förslag till ändringar i allmänna råd om ekonomiskt bistånd